

SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH KONZULÁRNEJ SLUŽBY SR V ROKU 2016

1. VÝCHODISKÁ HODNOTENIA

Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov konzulárnej služby SR v r. 2016 je potrebné zohľadniť široké spektrum faktorov vrátane počtu konzulárnych úradov (ďalej „KÚ“) a personálneho stavu na nich, elektronizácie konzulárnych služieb, bezpečnostnej situácie vo svete, ako aj výkon funkcie Predsedníctva SR v Rade EÚ v druhom polroku 2016 (ďalej „SK PRES“), ktoré ovplyvňovali naplnenie cieľov konzulárnej služby ako celku a úlohy KÚ SR pôsobiacich na území cudzích štátov, ako aj konzulárneho odboru MZVaEZ SR (ďalej „KONZ“).

Výkon konzulárnych funkcií v zmysle Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch v r. 2016 zabezpečovalo 72 zastupiteľských úradov SR¹ (ďalej „ZÚ“). Z pohľadu personálneho obsadenia išlo o 82 diplomatických zamestnancov a konzulárnych úradníkov, z ktorých 57 zabezpečovalo konzulárnu agendu v rámci kumulovaných funkcií (zastupovanie vedúceho ZÚ, politická agenda, ekonomická diplomacia, vnútorný chod ZÚ, hospodárska agenda, bezpečnostná politika a pod.). Do plnenia úloh konzulárnych pracovísk boli zapojení 4 administratívni zamestnanci, ako aj zmluvné a miestne sily ZÚ v celkovom rozsahu 72,55 pracovného úväzku.

SK PRES ovplyvnilo rozsah zapojenia sa zástupcov konzulárnej služby SR do činnosti pracovných skupín Rady EÚ. Riaditeľ KONZ predsedal v čase SK PRES rokovaniam pracovnej skupiny Rady EÚ pre konzulárne záležitosti v Bruseli (ďalej „PS COCON“), neformálnym pracovným stretnutiam Core Team a konzulárnym dialógom EÚ – Kanada a EÚ - USA. Rokovania sa sústredili na konzulárnu spoluprácu členských krajín EÚ, ochranu práv maloletých v tretích krajinách a konzulárny krízový manažment. Počas SK PRES sa uskutočnili aj ďalšie sprievodné podujatia z oblasti pôsobnosti konzulárnych služieb EÚ, resp. zamerania pôsobnosti PS COCON. Počas SK PRES vykonával vedúci oddelenia víz a dokladov KONZ funkciu podpredsedu pracovnej skupiny pre víza (ďalej „PS VISA“). Hlavnou témou rokovaní bola revízia schengenského vízového kódexu, problematika zavedenia suspenzného mechanizmu do schengenského vízového kódexu, vízová liberalizácia s Ukrajinou a Gruzínskom a otázka využitia informačného systému NVIS Rumunskom a Bulharskom.

Zabezpečenie plnohodnotnej a spoľahlivej konzulárnej pomoci slovenským občanom v zahraničí si vyžadovalo sústrediť pozornosť predovšetkým na skvalitňovanie a zefektívňovanie konzulárneho krízového manažmentu, konzulárnej asistencie, poskytovaných konzulárnych služieb a na zvyšovanie ich dostupnosti.

Do konca roka 2016 boli na väčšine (61) ZÚ zabezpečujúcich výkon konzulárnych funkcií sprístupnené elektronické moduly konzulárnych služieb, vyvinuté v r. 2015 v rámci realizácie opatrení národného projektu OPIS. Elektronické konzulárne služby predstavujú doplnkový druh konzulárnych služieb a ich využitie napomáha predovšetkým pri zvyšovaní ich dostupnosti.

K zlepšovaniu informovanosti občanov SR cestujúcich do zahraničia napomáhali pravidelné tlačové konferencie k otázkam prípravy letnej a zimnej turistickej sezóny, činnosť

¹ Zoznam ZÚ je zverejnený na webovom sídle MZVaEZ SR www.mzv.sk

konzulárneho informačného centra (ďalej „KIC“), uvítacie SMS, od 1.1.2016 aj núdzové SMS v prípade mimoriadnych udalostí, aktualizovaná elektronická aplikácia určená na dobrovoľnú registráciu pobytu pred cestou do zahraničia, úpravy mobilnej aplikácie Svetobežka a pravidelná aktualizácia cestovných odporúčaní, zverejňovaných na webovom sídle rezortu zahraničia a jednotlivých zastupiteľských úradov.

V oblasti schengenskej vízovej praxe pokračoval proces uzatvárania dvojstranných zmlúv o zastupovaní vo vízovom konaní. Postúpilo sa v uzatváraní dohôd o bezvízovom styku pre držiteľov diplomatických a služobných pasov. Na úrovni EÚ nadobudli platnosť nové dohody, zjednodušujúce (aj) pre občanov SR cestovanie do tretích štátov.

Ku koncu roka 2016 disponovala SR sieťou 199 konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi (ďalej „HKÚ“), pôsobiacimi v štátoch v piatich svetadieloch. V štádiu rozpracovania bolo zriadenie ďalších 38 HKÚ. Honorárne konzulárne úrady sú súčasťou mechanizmu umožňujúceho zabezpečiť dostupnosť konzulárnej asistencie občanom SR a to predovšetkým v regiónoch, v ktorých nemá SR zastupiteľské úrady.

2. POMOC V NÚDZI A KONZULÁRNA ASISTENCIA

Značný počet občanov SR dlhodobo žijúcich v iných štátoch a vysoký počet Slovákov cestujúcich do zahraničia z dôvodov turistiky, práce, štúdia a pod. spôsobujú prirodzený nárast požiadaviek na kvalitu a rozsah konzulárnych služieb a konzulárnej asistencie. Vysoká mobilita občanov SR a existujúca hrozba terorizmu sa odráža vo zvyšujúcich sa nárokoch na zabezpečenie krízového konzulárneho manažmentu a asistovaných návratov zo zahraničia v prípadoch mimoriadnych a krízových situácií. Od r. 2010 sa prejavovala tendencia mierneho nárastu prípadov poskytovania konzulárnej asistencie v priemere o 500 prípadov ročne. Tento trend sa zastavil v r. 2016, kedy rozsah poskytovanej konzulárnej asistencie zaznamenal takmer identickú úroveň, ako rok predtým (4 073 a 4 079 prípadov).

Správa hodnotí údaje, o ktorých majú ZÚ vedomosť. Vzhľadom na dodržiavanie ochrany osobných údajov inštitúciami, v niektorých prípadoch nesúhlas dotknutých občanov SR o poskytnutí informácii o ich osobe, ZÚ nemajú prístup k úplným informáciám o udalostiach, ktoré sa týkajú slovenských občanov v zahraničí. Ide najmä o prípady trestného stíhania, zadržania policajnými orgánmi, výkon testu odňatia slobody, zranenia, hospitalizácie, úmrtia či odobratia maloletých detí. Zmluvná základňa SR síce zahŕňa takmer tri desiatky dvojstranných dohôd o právnej pomoci, z ktorých časť upravuje aj oblasť výmeny informácií o zadržaných a väznených osobách, vo väčšine prípadov je však poskytnutie informácie o takýchto osobách pre ZÚ podmienené ich súhlasom.

2.1. Činnosť koordinačnej skupiny

Mechanizmus riadenia konzulárneho krízového manažmentu je v podmienkach rezortu diplomacie upravený rozhodnutím ministra č. 190.122/2015-OKRM/10 zo dňa 14.5.2015 o postupe v krízových konzulárnych udalostiach. V zmysle tohto predpisu bola generálnou riaditeľkou sekcie medzinárodnoprávnej a konzulárnej v r. 2016 päťkrát zvolaná ad hoc koordinačná skupina. Jej členmi boli riaditelia konzulárneho odboru, odboru krízového manažmentu, tlačového odboru, zástupca príslušného teritoriálneho odboru a v závislosti od prípadu zástupcovia dotknutých útvarov a rezortov (NBAC, MV SR, Letka MV SR, Národná ústredňa Interpol Bratislava, MZ SR, CIPC atď.). Spolupráca a vzájomná súčinnosť

konzulárnych orgánov a útvarov ústredia, spolupráca s inštitúciami štátnej správy a s inými štátmi sú v systéme krízového konzulárneho manažmentu nevyhnutným predpokladom úspešného poskytovania konzulárnej ochrany a asistencie v prospech občanov SR. Dôkazom toho boli závažné prípady, v ktorých bolo nevyhnutné v záujme konzulárnej ochrany občanov SR riešiť vzniknutú situáciu z úrovne koordinačnej skupiny. Išlo napr. o tragickú dopravnú nehodu autobusu so slovenskými a českými turistami pri meste Niš v Srbsku. Riešenie tohto prípadu si vyžiadalo úzku súčinnosť ZÚ SR a ZÚ ČR v Belehrade, MZVaEZ SR a MZV ČR, MV SR a MZ SR. Skupina úzko koordinovala opatrenia s krízovými štábmi MV SR a MZ SR a usmerňovala postup ZÚ Belehrad. Vďaka súčinnosti koordinačnej skupiny, ZÚ Belehrad a srbských úradov, ako aj angažovanosti honorárnej konzulárnej úradníčky SR v Niši, bola rýchlo, efektívne, odborne a úspešne zabezpečená evakuácia postihnutých a repatriácia obetí a zranených turistov do SR špeciálom Leteckého útvaru MV SR. Od momentu oznámenia havárie (4:20) do pristátia vládneho špeciálu s turistami na palube v Bratislave (21:30) uplynulo 17 hodín a 10 min. Pozitívne hodnotíme aj úspešnú evakuáciu občanov SR, ktorí sa nachádzali v čase júlového teroristického útoku vo francúzskom Nice. Koordináčna skupina zabezpečovala v auguste 2016 opatrenia na poskytnutie konzulárnej ochrany občianke SR, ktorá bola tureckými bezpečnostnými zložkami vypočúvaná v súvislosti s augustovými udalosťami v Turecku. Pod vedením koordinačnej skupiny pomáhal ZÚ Dillí a HKÚ SR v Káthmandu účastníkovi slovenskej expedície, ktorá cestovala autom zo SR a v Nepále spôsobila dopravnú nehodu s dvoma obeťami na životoch. HKÚ SR v Káthmandu zabezpečil právnu pomoc s cieľom urýchlenia policajného vyšetrovania a návrat občana SR na Slovensko. Koordináčna skupina riešila aj prípad občana SR, ktorého v novembri zadržali ománske úrady pri neúspešnom pokuse o prekročenie jemensko-ománskej hranice. Pritom pre Jemen vydalo MZVaEZ SR 4. stupeň cestovného odporúčania, t.j. okamžite opustiť krajinu. Pozitívne bolo vyhodnotené zapojenie HKÚ SR v Maskate.

Ako profesionálny možno hodnotiť aj postup ďalších ZÚ pri poskytovaní konzulárnej pomoci našim občanom. Úzku spoluprácu s ústredím a koordináciu opatrení krízového konzulárneho manažmentu ilustruje postup ZÚ Rím pri poskytovaní pomoci skupine stredoškolských študentiek, ktorým zabezpečil prevoz zo zemetrasením postihnutého Terama a ubytovanie v priestoroch ZÚ. Profesionálne bola zvládnutá pomoc ZÚ Peking slovenským alpinistom, ktorých výstup na horu Muztagata v ČLR skončil neúspechom. V podobnom prípade poskytoval ZÚ Taškent pomoc slovenskej občianke, ktorá uviazla v náročnom teréne pri individuálnom výstupe na horu Čimgán v Uzbekistane. ZÚ Nairobi poskytol účinnú pomoc pozostalým po občianovi SR, ktorý zahynul v Konžskej republike. Pri vyšetrovaní úmrtia a prevoze telesných pozostatkov ZÚ úzko spolupracoval nielen s KONZ, ale aj s honorárnym konzulárnym úradníkom ČR v Brazzaville a s vedúcim projektového tímu, ktorého bol zosnulý členom. ZÚ Nairobi asistoval aj v prípade úmrtia rádovej sestry, ktorá bola postrelená skupinou ozbrojencov v Južnom Sudáne. ZÚ Oslo poskytol súčinnosť príbuzným pri úmrtí občana SR v dôsledku pracovného úrazu v zábavnom parku pri výbuchu plynu počas grilovania. ZÚ Paríž bol súčinný pozostalým občianke SR, ktorá počas organizovaného výstupu na Mont-Blanc tragicky zahynula v dôsledku pádu lavíny.

2.2. Nefinančná pomoc v núdzi

Tento druh konzulárnej pomoci predstavuje takmer všetky intervencie zabezpečované ZÚ na základe žiadostí slovenských občanov o poskytnutie pomoci v núdzi. V r. 2016 sa na zabezpečovaní nefinančnej pomoci podieľalo 55 ZÚ (z toho 33 zo štátov Európy), ktoré riešili 4 070 prípadov. Ide o porovnateľný počet ako v predchádzajúcom roku, kedy bolo predložených 4 071 žiadostí. Po niekoľkých rokoch tak došlo k ustáleniu vývoja v tomto

smere. Najvyšší počet žiadateľov sa obrátil na ZÚ Budapešť (519), Paríž (412), Záhreb (377), Praha (343), Rím (295), Berlín (255), Ankara (236) a Bern (229). Tieto úrady zabezpečovali opatrenia vedúce k prekonaniu stavu núdze 2 666 žiadateľov, teda 65,5% celkového počtu.

2.3. Finančná pomoc v núdzi

O konzulárnu asistenciu formou finančnej pomoci v r. 2016 žiadali traja občania SR. Z nich dvaja v Praha a jeden v Soule. Išlo o prípady, v ktorých nebolo možné zabezpečiť finančné prostriedky na návrat do SR využitím medzinárodného finančného transferu. V r. 2015 požiadalo o finančnú pomoc 8 slovenských občanov, v r. 2014 a 2013 to bolo 11 občanov. Možno usudzovať, že väčšina občanov SR si dokáže v núdzových situáciách, ktorých riešenie si vyžaduje zabezpečenie finančných prostriedkov, pomôcť nezávisle od ZÚ.

2.4. Ochrana práv maloletých

V r. 2016 bolo do ochrany práv maloletých občanov SR zapojených 23 ZÚ, ktoré konali v 269 prípadoch. Oproti r. 2015 (284 prípadov na 20 ZÚ) došlo v tejto agende k miernemu poklesu (zníženie o 15,3 %), avšak v porovnaní so stavom z r. 2012 (188) a 2013 (202) ide o značné rozšírenie agendy. Za ostatných 5 rokov bolo zaznamenaných viac dožiadaní týkajúcich sa ochrany práv maloletých len v r. 2014 (337). Aj v r. 2016 pripadol najvyšší podiel prípadov ochrany práv maloletých na ZÚ Londýn (93), a to aj napriek skutočnosti, že v porovnaní s r. 2015 vstupoval tento ZÚ do riešenia takmer o štvrtinu nižšieho počtu prípadov (125 v r. 2015).

Úloha ZÚ pri ochrane práv maloletých spočíva predovšetkým v sprostredkovaní dožiadaní slovenských súdov, Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej „CIPC“) a ďalších slovenských orgánov, príslušným úradom štátov akreditácie ZÚ. Vzhľadom na to, že v prípade niektorých krajín pretrvávajú problémy s poskytovaním informácií miestnymi úradmi či neochota ku spolupráci, CIPC pokračovalo aj v r. 2016 v rokovaniach o podpise Memoranda o porozumení s predstaviteľmi vybraných miest Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, v ktorých žije početná komunita občanov SR. V marci 2016 podpísalo CIPC memorandum s mestom Derby. Jeho prínosom je rýchlejšia komunikácia ZÚ Londýn s úradmi mesta a s CIPC v prípadoch, ak budú odobraté deti slovenským rodičom. CIPC oslovilo ďalších päť britských miest s cieľom podpísať podobné memorandum.

Miera participácie ZÚ na riešení prípadov závisí od toho, či krajina pôsobnosti ZÚ je zmluvnou stranou Haagskych dohovorov o právnej ochrane maloletých (Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí a Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny). V krajinách, ktoré sú signatármi Haagskych dohovorov, kompetencie v riešení prípadu preberá CIPC, ktorému ZÚ poskytuje súčinnosť. V štátoch, ktoré nie sú zmluvnými stranami dohovorov sú prípady ochrany maloletých riešené na úrovni ZÚ a KONZ.

2.5. Odobratie detí rodičom rozhodnutím úradov cudzích štátov

Za ostatných 5 rokov bol v r. 2016 evidovaný najvyšší počet prípadov, kedy boli rozhodnutím úradov cudzích štátov odňaté deti rodičom – občanom SR. V r. 2016 informovali

ZÚ o 114 prípadoch (v r. 2015 ich bolo 96). Najvyšší počet, 81 rozhodnutí, vydali úrady Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, t.j. 71 % z celkového počtu prípadov evidovaných na ZÚ. ZÚ Viedeň evidoval v r. 2016 spolu 16 prípadov odobratia detí, ZÚ Brusel 10, ZÚ Kodaň 3, ZÚ Haag 2 a po jednom ZÚ Bern a Canberra.

2.6. Obete obchodovania s ľuďmi

Počet prípadov obchodovania s ľuďmi, o ktorých získali poznatky ZÚ v ostatných dvoch rokoch výrazne poklesol. V r. 2016 ZÚ informovali o 16 obetiach (ZÚ Londýn 11, ZÚ Berlín 2, ZÚ Helsinki 1 a PZÚ Priština 2). Zodpovedá to úrovni v roku 2015, kedy bolo evidovaných 15 obetí. Je to však rádovo desaťnásobný pokles v porovnaní s r. 2014, kedy boli získané poznatky o 157 obetiach. Niektoré obete nekontaktujú ZÚ, pretože chcú zostať v cudzine, kde dlhodobo žili a využívať služby charitatívnych organizácií (pomoc pri rekvalifikácii, hľadani zamestnania a pod.). Podľa dostupných informácií ide spravidla o osoby, ktoré v SR nemajú žiaden majetok, rodinné väzby, či možnosť zamestnania sa, alebo majú obavy o svoju bezpečnosť po návrate do SR, napr. z dôvodu trestného stíhania. ZÚ v tejto oblasti úzko spolupracujú s Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR a s Úradom Medzinárodnej organizácie pre migráciu v Bratislave, ktoré zabezpečujú v rámci existujúcich projektov návrat obetí do SR, ako aj s policajnými orgánmi a charitatívnymi organizáciami prijímajúcich štátov.

2.7. Účelové sobáše

S týmto negatívnym spoločenským fenoménom sa v r. 2016 vo svojej konzulárnej praxi stretol len ZÚ Viedeň, ktorý z dostupných zdrojov získal informácie o 57 prípadoch účelových sobášov, v ktorých figurovali občania SR.

2.8. Trestná činnosť občanov SR

V hodnotenom období boli ZÚ informované o trestnej činnosti 2 557 slovenských občanov (2 539 v r. 2015), čo je mierny nárast v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Najvyšší počet oznámení o trestnej činnosti občanov SR bol doručený ZÚ Praha (787), Viedeň (659), Londýn (481), Budapešť (205) a Békešská Čaba (45). V štátoch pôsobnosti uvedených ZÚ boli oficiálnou cestou poskytnuté informácie o 2 177 občanoch SR stíhaných pre trestnú činnosť, čo predstavuje 85,1 % z celkového počtu. Aj v r. 2016 ZÚ zabezpečovali konzulárne návštevy občanov SR vo výkone trestu odňatia slobody v krajinách, kde občania SR páchali trestnú činnosť (napr. ZÚ Tokio 11, ZÚ Bangkok 6, ZÚ Budapešť 6, ZÚ Nikózia 4, ZÚ Paríž, Londýn, Rím, Belehrad, GK New York a Békešská Čaba po 2).

2.9. Zranenia, úrazy a hospitalizácie

V roku 2016 informovali ZÚ celkom o 378 prípadoch zranení a hospitalizácií slovenských občanov (336 v r. 2015). Najviac takýchto udalostí sa týka štátov Európy. Z celkového počtu pripadá na európske krajiny 335 prípadov zranení a hospitalizácií, čo je 88,6 % udalostí tohto druhu. Najčastejšie boli o takýchto udalostiach informované ZÚ Praha (87), Budapešť (44) a GK Békešská Čaba (41).

2.10. Úmrtia

ZÚ informovali v r. 2016 o úmrtí 803 občanov SR (770 v r. 2015). Podobne, ako v prípade zranení a hospitalizácií, ide o údaj, ktorý nevystihuje skutočný počet úmrtí slovenských občanov v zahraničí. Najvyšší počet úmrtí bolo oznámených ZÚ Praha (474), výrazne menej ZÚ Viedeň (69) a Londýn (60). Z európskych štátov pochádzajú informácie o 776 zosnulých, čo je 96,6 % celkového počtu. Úlohou ZÚ je v prípade získania informácie o úmrtí vyrozumieť o tejto udalosti príbuzných či blízke osoby a informovať ich o skutočnostiach nevyhnutných na prepravu telesných pozostatkov do SR, či zabezpečenie ich pohrebu v štáte, v ktorom zomreli. V niektorých prípadoch, pokiaľ občan SR zomrel na území štátu, ktorý nie je signatárom dohovoru o preprave tiel zosnulých, vystavuje ZÚ sprievodný list na prepravu zomrelého. V r. 2016 zabezpečovali ZÚ vystavenie 67 takýchto listov (Londýn 23, Rím 7, Haag 5, Belehrad, Káhira a GK New York po 4, Dublin 3, ostatných 12 ZÚ 1 až 2 sprievodné listy).

3. KONZULÁRNE SLUŽBY

3.1. Osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov

Osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov, vrátane vyhotovenia prekladov matričných dokladov, bolo aj v r. 2016 najčastejšie vyžadovanou službou zo strany občanov SR i cudzincov. Nárast žiadostí o tieto služby v ostatných rokoch má výrazne rastúci trend. V r. 2016 bolo vykonaných 47 884 osvedčovacích úkonov (43 669 v r. 2015).

V hodnotenom období bolo zabezpečovaných spolu 41 943 osvedčení kópií písomností a podpisov, čo je za ostatné roky najviac (37 821 v r. 2015). Najvyšší podiel na tejto agende mali ZÚ Teherán (5 011), Londýn (3 659) a Hanoj (3 080), ktoré spolu vykonali 11 750 osvedčovacích úkonov (t.j. 28 %). ZÚ, ktoré v poradí počtu osvedčení obsadili 4. až 15. priečku, zabezpečovali približne 1 000 až 2 000 úkonov, čo spolu predstavuje 15 504 osvedčení, t.j. takmer 40 %.

Agenda žiadostí o vyhotovenie a osvedčenie prekladov do slovenského jazyka zaznamenáva rastúcu tendenciu. V r. 2016 bolo predložených 5 941 žiadostí (5 848 v r. 2015). Najvyšší počet overovaní prekladov zabezpečoval ZÚ Hanoj (829), Kyjev (265), GK Istanbul (243), Tel Aviv (225) a Brusel (209). Najviac prekladov vyhotovili ZÚ Londýn (733), Bejrút (236), Brusel (154), Rím (118) a Paríž (97), ktoré spolu majú na počte vyhotovených prekladov takmer 60 % podiel.

Na osvedčovacom pracovisku konzulárneho odboru MZVaEZ SR bolo v roku 2016 podaných 4 912 žiadostí o osvedčenie listín. Z toho bolo vykonaných 4 118 overení verejných listín vydaných kompetentnými inštitúciami SR, určených na použitie v zahraničí a listín vydaných diplomatickými a konzulárnymi úradníkmi zastupiteľských úradov akreditovaných v/pre SR. Správny poplatok nebol vybraný za overenie v 48 prípadoch (išlo o oslobodenie od poplatku podľa §4 zákona NR SR č. 145/1995 o správnych poplatkoch, ktoré bolo uplatnené predovšetkým pri osvedčení listín vydaných Generálnou prokuratúrou SR v rámci dožiadaní o medzinárodnú právnu pomoc). Zo 4 118 prijatých podaní bolo 885 dokladov overených formou apostilu.

3.2. Cestovné doklady, občianske preukazy a vodičské preukazy

V r. 2016 prijali ZÚ spolu 14 695 žiadostí o vystavenie cestovného pasu od občanov SR žijúcich v zahraničí. V porovnaní s predošlým rokom došlo k miernemu nárastu v tejto agende (14 430 v r. 2015). Avšak za ostatných 5 rokov počet žiadostí o cestovné pasy narástol viac ako o 73 %. Najvyšší počet žiadostí o cestovný pas prijal ZÚ Praha (3 737), Londýn (3 534), Viedeň (939), Tel Aviv (767), Dublin (714), Bern (636), GK New York (527), Brusel (465), GK Mníchov (464), Berlín (340) a Ottawa (315), ktoré spolu spracovali 12 438 žiadostí, t.j. 84,6 % z celkového objemu. Od r. 2016 boli na väčšine ZÚ postupne sprístupnené elektronické moduly konzulárnych služieb (možnosť podania žiadosti o konzulárne služby cez internetové portály). Najviac boli využívané elektronické aplikácie na podávanie žiadostí o pasy. Za r. 2016 využilo takúto možnosť spolu 415 žiadateľov (2,8 % celkového počtu), z toho predovšetkým prostredníctvom ZÚ Praha (347 žiadostí). V r. 2016 sa na pasovej agende nepodieľalo 10 ZÚ.

So žiadosťami o vystavenie občianskeho preukazu sa najviac žiadateľov v r. 2016 obracalo na ZÚ Praha (1 056) a Londýne (381), ktoré prijali spolu takmer 80 % celkového počtu 1 801 žiadostí. Oproti r. 2015 bolo prijatých takmer o 750 žiadostí viac. V hodnotenom období mierne klesol počet ZÚ, ktoré boli oslovené žiadateľmi o výmenu občianskeho preukazu. Z 31 ZÚ v r. 2015 na 28 v r. 2016.

Celkovo 618 osôb využilo v r. 2016 možnosť podania žiadosti o výmenu či obnovu vodičského preukazu prostredníctvom ZÚ, ktorá existuje pre osoby s trvalým pobytom v SR (615 v r. 2015). Napriek tomu, že počet žiadateľov o túto službu mierne narastá, je ich počet najnižší v porovnaní so žiadosťami o iné osobné doklady (cestovný pas, občiansky preukaz, náhradný cestovný preukaz).

V r. 2016 vydali na 64 ZÚ spolu 5 039 náhradných cestovných dokladov (ďalej „NCD“), určených pre občanov SR, ktorí sa v zahraničí z rôznych príčin ocitli bez cestovného dokladu, (5 324 v r. 2015, 4 326 v r. 2014, 3 950 v r. 2013, 4 289 v r. 2012). V porovnaní s prechádzajúcim rokom bolo v r. 2016 vydaných o takmer 300 NCD menej. Najvyšší počet NCD dlhodobo vydáva ZÚ Londýn (2 698 v r. 2016, 3 049 v r. 2015, 2 412 v r. 2014, 2 153 v r. 2013 a 2 302 v r. 2012). Jeho podiel na celkovom počte vydaných NCD od r. 2012 sa dlhodobo približuje hodnote 50 % a za r. 2016 dosiahol dokonca 53,5 %. Medzi 250 až 100 NCD vydali ZÚ, ktoré sa v hodnotení tejto agendy umiestnili na 2. až 10. mieste (spolu 1 561 vydaných NCD, t.j. necelých 31 %).

Z vyššie uvedených údajov vyplýva, že agenda vybavovania žiadostí o vydanie osobných dokladov (cestovný pasov, občianskych a vodičských preukazov a NCD) patrila aj v r. 2016 k najžiadanejším konzulárnym službám, do ktorých je zapojená prevažná väčšina ZÚ.

V roku 2016 bolo na MZVaEZ SR prijatých 1 333 žiadostí o vydanie diplomatických a služobných pasov (ďalej „DP“ a „SP“), z toho pre potreby zamestnancov MZVaEZ SR 480 a 853 pre potreby iných subjektov uvedených v zákone č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Na základe predložených žiadostí bolo vydaných 372 DP a 56 SP pre zamestnancov rezortu diplomacie a 313 DP a 422 SP pre osoby z iných rezortov a inštitúcií. Nárast počtu žiadostí o DP a SP v porovnaní s rokom 2015 (558 DP a 270 SP) vyplýva z volieb do NR SR v marci 2016, na základe výsledkov ktorých nastali zmeny na postoch poslancov, členov vlády a iných ústredných orgánoch štátnej správy, ktorým sa v zmysle vyššie citovaného zákona vydáva DP či SP.

Dlhoročne nízke hodnoty dosahuje počet vydaných náhradných cestovných dokladov pre občanov EÚ (Emergency Travel Document, ďalej „ETD“), ktoré môžu ZÚ vydávať v zmysle komunitárneho acquis občanom členských štátov EÚ. V r. 2016 požiadalo o vystavenie ETD spolu 13 cudzincov z krajín únie na 4 ZÚ (Nikózia 8, GK Užhorod 3, Pretória 1, Tirana 1). V r. 2015 ZÚ vydali 9 ETD.

3.3. Matričná agenda

V r. 2016 prijali ZÚ celkom 4 771 žiadostí o zápis matričných udalostí do osobitnej matriky MV SR). Ide o mierny pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom (4 888 v r. 2015). Z celkového počtu bolo 3 337 žiadostí o zápis narodenia (3 384 v r. 2015), 1 280 žiadostí o zápis sobáša (1 362 v r. 2015) a 154 žiadostí o zápis úmrtia (142 v r. 2015). Niekoľko rokov po sebe najvyšší počet žiadostí o zápisy matričných udalostí eviduje ZÚ Londýn (1 039 v r. 2016, 1 031 v r. 2015) a v Praha (939 v r. 2016, 978 v r. 2015). Tieto dva ZÚ zabezpečovali približne 41 % matričnej agendy. 10 ZÚ s najvyšším počtom prijatých žiadostí o zápis matričných udalostí (ZÚ Londýn, Praha, Viedeň, Bern, GK Mníchov, Tel Aviv, Brusel, Berlín, Ottawa, GK New York) v r. 2016 prijalo 3 797 žiadostí o zápis matričných udalostí, čím sa na celkovom počte podieľalo zhruba 80 %, rovnako ako v predchádzajúcom roku.

3.4. Agenda štátneho občianstva

Najvyšší objem dožiadaní predstavujú v rámci agendy štátneho občianstva žiadosti o vystavenie osvedčenia a potvrdenia o štátnom občianstve SR. V r. 2016 ich počet dosiahol 2 368 (2 387 v r. 2015), pričom najviac (468) ich prijal ZÚ Londýn, Praha (461), Tel Aviv (217), GK New York (151) a Ottawa (151). Uvedených 5 ZÚ zabezpečovalo spolu 61,1 % žiadostí (1 448). O prepustenie zo štátneho zväzku SR požiadalo na 9 ZÚ 140 občanov SR (65 v r. 2015), z toho takmer 90 % (125) na GK Mníchov a ZÚ Viedeň a Praha. O udelenie štátneho občianstva SR požiadalo spolu 76 cudzincov na 18 ZÚ (71 v r. 2015).

3.5. Konzulárne služby poskytované mimo sídla ZÚ

Hustota siete existujúcich ZÚ v krajinách s rozľahlým územím a s početnou slovenskou komunitou nevytvára uspokojivé podmienky pre dostupnosť konzulárnych služieb. V roku 2016 ZÚ Praha zabezpečil formou výjazdu do českých miest prijatie žiadostí o vydanie dokladu pre 9 osôb, ktoré zo zdravotných dôvodov nemohli prísť podať svoju žiadosť do Prahy. ZÚ Ottawa uskutočnil 3 výjazdové konzulárne dni, v priebehu ktorých zabezpečil 403 úkonov v celkovej hodnote 23 605 CAD. GK New York uskutočnili 2 výjazdy do Chicaga, počas ktorých bolo vykonaných 292 úkonov s celkovými príjmami 5 090 USD. ZÚ Canberra v roku 2016 uskutočnil 4 výjazdové konzulárne dni, počas ktorých zabezpečil 56 úkonov v celkovom finančnom objeme 1 725 AUD. ZÚ Londýn v roku 2016 realizoval 14 výjazdov do 7 miest Spojeného kráľovstva, počas ktorých vykonal 2 837 úkonov a celkové príjmy dosiahli 31 096 eur. Žiadatelia hodnotia výjazdové konzulárne dni veľmi pozitívne vzhľadom na značné vzdialenosti od sídiel uvedených ZÚ a nevyhnutnosť ich osobnej prítomnosti pri vybavovaní žiadostí.

3.6. Dočasné posilnenie personálneho obsadenia konzulárnych pracovísk ZÚ

V r. 2016 zabezpečoval KONZ vyslanie dočasnej výpomoci na dva ZÚ a personálne obsadenie dočasne zriaďovaného vysunutého konzulárneho pracoviska ZÚ Záhreb v Zadare.

ZÚ Minsk požiadal o výpomoc v súvislosti s očakávaným nárastom žiadateľov o víza, tranzitujúcich v čase školských prázdnin do obľúbených letovísk Bielorusov v Južnej Európe. Výpomoc bola zabezpečená vyslaním zamestnanca KONZ na čas jedného mesiaca (od polovice júna do polovice júla 2016).

O vyslanie výpomoci na svoje konzulárne pracovisko počas konania Majstrovstiev Európy vo futbale vo Francúzsku požiadal ZÚ Paríž. Zamestnankyňa MZVaEZ SR, ktorá výpomoc zabezpečovala, pôsobila na ZÚ od konca prvej dekády júna do polovice júla 2016.

Rovnako, ako v ostatných rokoch, bolo v termíne 1.7. - 31.8.2016 v meste Zadar, Chorvátsko, zriadené vysunuté konzulárne pracovisko ZÚ Záhreb. Jeho poslaním bolo priblížiť konzulárnu pomoc a služby turistom zo SR, ktorí letné dovolenky a prázdniny trávajú na pobreží Jadranu. Výpomoc bola zabezpečená vyslaním dvoch zamestnancov KONZ, z ktorých každý zabezpečoval agendu pracoviska počas jedného mesiaca.

3.7. Elektronizácia konzulárnych služieb

V priebehu roka 2016 sa na väčšine ZÚ postupne pristúpilo k využívaniu novo vyvinutých elektronických modulov konzulárnych služieb. Táto úloha vyplynula pre MZVaEZ SR zo zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-governmente). Elektronizácia konzulárnych služieb zvyšuje úroveň ich poskytovania na porovnateľnú so štátmi s vysokým stupňom elektronizácie zahraničnej služby. Prvotné skúsenosti zo zavedenia elektronických služieb do praxe získal ZÚ Praha. Jeho poznatky boli využité k postupnému sprístupneniu elektronických konzulárnych modulov aj pre ďalších 61 ZÚ, ktoré sú poverené výkonom konzulárnych funkcií. Ku koncu r. 2016 neboli služby sprístupnené na 10 ZÚ (Abú Dhabí, Abuja, Adis Abeba, GK Békešská Čaba, Kišiov, Londýn, Podgorica, PZÚ Priština, Tbilisi a Tirana). Dodávateľská spoločnosť, ktorá v rámci elektronizácie pripravovala jednotlivé moduly pre MZVaEZ SR, zabezpečila v priebehu r. 2016 zaškolenie zamestnancov vybraných ZÚ na obsluhu elektronických modulov.

ZÚ Praha zohral dôležitú úlohu ako pilotný úrad pri zavádzaní elektronických modulov konzulárnych služieb do praxe. Vďaka získaným skúsenostiam bolo možné včas, pred rozsiahlejším nasadením príslušných aplikácií do užívania, odstrániť väčšinu nedostatkov a vyladiť potrebné funkcionality a postupy pri využívaní informačného systému.

Elektronické konzulárne služby nateraz predstavujú doplnkový druh konzulárnych služieb a ich využitie možno očakávať u menšej časti potenciálnych žiadateľov. Napriek tomu budú pre ich používateľov značným prínosom predovšetkým z hľadiska zrýchlenia a dostupnosti služieb ponúkaných konzulárnymi pracoviskami. Zavedenie elektronizácie na druhej strane predstavuje zvýšenie nárokov na samotných zamestnancov konzulárnych pracovísk, pretože súbežne so zabezpečovaním služieb vykonávaných „klasickým“ spôsobom budú navyše vykonávať aj úlohy vyplývajúce z elektronizácie konzulárnych procesov a to v rovnakom personálnom obsadení, ako doposiaľ. Preto niektoré ZÚ uvádzajú, že zavedenie elektronických konzulárnych služieb nenaplnilo ich očakávanie.

ZÚ v r. 2016 prijali celkom 865 žiadostí doručených elektronicky, z ktorých väčšinu tvorili žiadosti o vystavenie cestovných pasov (415), výpisu z registra trestov GP SR (234),

zápis matričných udalostí (93), občiansky preukaz (59) a vodičský preukaz (22), osvedčení o štátnom občianstve (10) a oznámenie stavu núdze (9). Žiadosti o zabezpečenie ostatných konzulárnych služieb podané elektronicky sa vyskytli len sporadicky (11).

Súčasťou elektronizácie konzulárnych služieb bolo aj zavedenie aplikácie na úhradu správnych poplatkov formou elektronických kolkov. Osvedčovacie pracovisko KONZ začalo túto aplikáciu, ktorej gestorom je Slovenská pošta a.s., využívať od 1.4.2016. V priebehu používania sa opakovane vyskytli problémy technického charakteru, ktoré boli operatívne riešené Slovenskou poštou a.s. Druhou zmenou v náplni činnosti osvedčovacieho pracoviska KONZ bolo jeho pripojenie na elektronický konzulárny modul určený na spracovanie žiadostí o výpisy registra trestov GP SR s účinnosťou od 1.7.2016. Zamestnanci osvedčovacieho pracoviska KONZ zabezpečujú vyhotovenie printovej verzie výpisov z registra trestov a ich osvedčenie apostilom, pokiaľ boli výpisy vyžiadané prostredníctvom ZÚ za použitia príslušnej elektronickej aplikácie. KONZ zabezpečuje aj osvedčenie („predsuperlegalizáciu“) elektronických výpisov z registra trestov, ktoré sú určené na superlegalizáciu zastupiteľským úradom krajiny, v ktorej majú byť použité.

4. POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

4.1. Konzulárne informačné centrum

Na konzulárne informačné centrum (ďalej „KIC“), ktoré je poverené poskytovaním telefonických informácií z oblasti konzulárnych služieb a asistencie, sa v r. 2016 obrátilo so žiadosťou o poskytnutie informácií spolu 8 483 žiadateľov. Na operátorov KIC sa volajúci najčastejšie obracali s otázkami týkajúcimi podmienok cestovania do rôznych štátov sveta (vízový režim, potrebné cestovné doklady a pod. – spolu 4 421 telefonátov). K problematike overovania dokladov KIC telefonicky kontaktovalo 2 160 volajúcich. O radu pri riešení mimoriadnych situácií v zahraničí žiadalo 826 volajúcich a ostatných konzulárnych služieb sa týkalo 1 076 hovorov. Uvedené skutočnosti potvrdzujú, že o poskytovanie telefonických informácií konzulárnym informačným centrom je neustále vysoký záujem. KIC zaznamenal zvýšený dopyt po informáciách v súvislosti s teroristickými útokmi vo Francúzsku, Nemecku a zemetrasením v Taliansku.

4.2. Využitie informačno-komunikačných technológií na sprístupňovanie informácií

V r. 2016 došlo k zníženiu počtu osôb, ktoré využili aplikáciu dobrovoľného registračného formulára z 58 671 registrácií v r. 2015 na 50 604 v r. 2016. Napriek tomu ide o relatívne vysoký počet registrácií v ostatných dvoch rokoch v porovnaní s predchádzajúcim obdobím (17 319 v r. 2014), čo je odrazom zhoršených podmienok bezpečnosti v niektorých štátoch. Najviac registrácií vykonali slovenskí turisti cestujúci do Turecka (12 203, čo je 13,7% celkového počtu), Egypta (3 915), Talianska (3 904), Chorvátska (3 714), Grécka (3 497), Španielska (2 600), Francúzska (2 182), Bulharska (2 157), Thajska (1 852) a USA (1 585). Možno predpokladať, že rastúca hrozba terorizmu a zvýšený počet prírodných katastrof vo svete spôsobila intenzívnejšie využívanie aplikácie registračného formulára. Aplikácia bola v r. 2016 aktualizovaná s cieľom zjednodušiť a rozšíriť jej využitie.

Prax využívania uvítacích SMS (odosielaných zákazníkom slovenských mobilných operátorov pri prekročení štátnych hraníc) ukázala, že ide o službu prospešnú pre občanov SR, ktorí sa v zahraničí ocitli v núdzi. Napr. vďaka uvítacej SMS sa vodič kamiónu prostredníctvom diplomatickej služby ZÚ dovolal zdravotnej pomoci. ZÚ však pravidelne

zaznamenávajú prípady zneužívania telefónneho čísla diplomatickej služby uvedeného v uvítacej SMS alebo prípady získavania informácií, ktoré nesúvisia s stavom núdze. Takéto telefonáty blokujú diplomatickú službu ZÚ, čo môže byť príčinou neposkytnutia pomoci občanovi SR, ktorý sa napr. stal účastníkom dopravnej nehody.

S cieľom promptne reagovať na bezpečnostnú situáciu v zahraničí boli od 1.1.2016 v spolupráci s národnými mobilnými operátormi zavedené tzv. núdzové SMS. V prípade mimoriadnej udalosti (teroristický útok, prírodná katastrofa a pod.) MZVaEZ SR informuje prostredníctvom SMS o udalosti s pokynmi a s kontaktmi, na ktoré sa môžu občania obrátiť. V roku 2016 boli núdzové SMS zaslané štyrikrát: v prípade teroristických útokov v Bruseli (22.3.2016), počas nepokojov v Turecku (16.7.2016), streľby v Mníchove (23.7.2016) a zemetrasenia v Taliansku (24.8.2016).

4.3. Tlačové konferencie

Dôležitým nástrojom sprístupňovania informácií o podmienkach cestovania a pobytu slovenských turistov v zahraničí sú tlačové konferencie. V r. 2016 sa uskutočnili dve. Prvá (30.5.2016) bola venovaná letnej turistickej sezóne a boli na ňu prizvaní zástupcovia Prezídia Policajného zboru MV SR a predstaviteľ Slovenského futbalového zväzu v súvislosti s nadchádzajúcim ME vo futbale vo Francúzsku, pôsobeniu VKP Zadar a vyslaní príslušníkov polície SR v letných mesiacoch do najnavštevovanejších destinácií slovenských turistov na chorvátskom pobreží Jadranu. Na tlačovú besedu k zimnej turistickej sezóne (21.12.2016) bol prizvaný prezident Slovenskej asociácie cestovných kancelárií a cestovných agentúr p. Stanislav Macko. Prizývanie expertov z iných rezortov a organizácií na tlačové besedy venované turistickým sezónam sa osvedčilo z hľadiska komplexného poskytnutia informácii na danú tému.

5. SCHENGENSKÁ VÍZOVÁ PRAX

5.1. Vízová agenda

V hodnotenom období požiadalo o udelenie víz 64 958 občanov tretích krajín. Tendencia poklesu žiadateľov o víza sa prejavila aj v r. 2016. V porovnaní s r. 2015 bolo prijatých o 16,6 % menej žiadostí, oproti r. 2014 o 39 % menej a prepád v porovnaní s r. 2013 predstavuje 52 %. V r. 2016 boli žiadosti o víza podané na 43 ZÚ. Na 5 regionálnych vízových centrách (Atény, Berlín, Madrid, Paríž a Praha), ZÚ Buenos Aires a Mexiko neboli podané žiadne žiadosti o víza. Najvyšší podiel na prijatých žiadostiach patrili ZÚ Kyjev (19 860), GK Užhorod (19 292), Moskva (7 922), Minsk (5 386), GK Sankt Peterburg (1 822), Peking (1 761) a Kuvajt (1 267). Spomínané ZÚ prijali spolu 88 % žiadostí. ZÚ pôsobiace v Ruskej federácii a na Ukrajine prijali 48 896 žiadostí, teda 75,3 % celkového počtu. Zamietnutých bolo spolu 1 298 žiadostí, teda 2 %. Najvyšší podiel zamietnutých víz pripadá na GK Užhorod a ZÚ Kyjev (spolu 838, t.j. 66,1 %).

Vydávaním víz nie sú poverené všetky ZÚ (napr. v štátoch Schengenského dohovoru zabezpečuje vízovú agendu len 7 ZÚ, tzv. regionálne vízové centrá). V r. 2016 z celkového počtu 72 ZÚ poverených konzulárnymi funkciami zabezpečovalo vydávanie víz 50 ZÚ: Ankara, Astana, Atény, Bangkok, Bejrút, Belehrad, Berlín, Brazília, Buenos Aires, Bukurešť, Canberra, Dillí, Dublin, Hanoj, Havana, Istanbul, Jakarta, Káhira, Kuvajt, Kyjev, Londýn, Madrid, Mexiko, Minsk, Moskva, Nairobi, New York, Nikózia, Ottawa, Paríž, Peking, Praha,

Pretória, Priština, Sankt Peterburg, Sarajevo, Skopje, Sofia, Soul, Šanghaj, Taipei, Taškent, Teherán, Tel Aviv, Tokio, Užhorod, Varšava, Viedeň, Washington, Záhreb.

5.2. Víza vydané v rámci zastupovania vo vízovom konaní

ZÚ prijali v r. 2016 v rámci zastupovania iných štátov Schengenu spolu 1 135 žiadostí o víza, z ktorých zamietli 30 (2,6 %). Išlo o žiadosti občanov tých štátov, v ktorých SR zastupuje vo vízovom konaní iné štáty Schengenu na základe dohôd podpísaných v súlade so schengenským vízovým kódexom. Do tejto činnosti boli v hodnotenom roku zapojené len ZÚ Minsk (522 prijatých žiadostí), Nikózia (254), Nairobi (253), GK Šanghaj (111), GK Užhorod (30), Bukurešť (2), Soul (2) a Londýn (1). V prípade ZÚ Nikózia to predstavuje 66,1 % podaných žiadostí o víza, u ZÚ Nairobi ide o 62,6 % podiel zo všetkých prijatých žiadostí a v prípade GK Šanghaj o 21,5 % podiel.

5.3. Outsourcing

RF a Ukrajina

SR využíva od r. 2015 služby externého poskytovateľa vo vízovej oblasti v RF a na Ukrajine, ktorým je spoločnosť Pony Express. Občania Ruskej federácie a občania Ukrajiny môžu na podanie svojich žiadostí o vízum využiť vízové centrá tejto spoločnosti v Moskve, Sankt Peterburgu, Kyjeve a v Užhorode. Vychádzajúc z pozitívnych skúseností z pilotného projektu outsourcingu vízových služieb na území RF a Ukrajiny, bol s poskytovateľskou spoločnosťou 7.1.2016 podpísaný Dodatok č. 2 k Zmluve o poskytovaní externých služieb, na základe ktorého sa mala rozšíriť sieť vízových centier o ďalších 10 miest na území RF a o 4 mestá na Ukrajine. V r. 2016 však poskytovateľská spoločnosť neotvorila žiadne zo 14 nových vízových centier v RF a na Ukrajine, nakoľko nebola schopná zabezpečiť splnenie všetkých kritérií, na ktoré sa zmluvne zaviazala.

Proces outsourcingu predstavuje významný a pozitívny príspevok slovenskej konzulárnej služby k aktivitám, najmä v oblasti ekonomickej diplomacie, ako aj snahy o prílev zahraničných investícií a presadzovanie brandingu SR. Z uvedeného dôvodu SR v priebehu roka 2017 uvažuje o rozšírení siete outsourcingu aj v iných štátoch, najmä v tých, ktoré predstavujú významný investičný potenciál pre SR.

Ostatné štáty

Na základe vyhodnotenia skúseností z pilotného projektu na území RF a na Ukrajine, vedenie MZVaEZ SR uložilo preskúmať možnosti rozšírenia využívania služieb outsourcingu vo vízovej oblasti predovšetkým v Bielorusku, Číne a v Indii. Vedenie MZVaEZ SR prerokovalo a minister uložil 18.8.2016 generálnej riaditeľke sekcie medzinárodnoprávnej a konzulárnej zabezpečiť výber spoločnosti poskytujúcej služby vo vízovom konaní svojimi vízovými centrami a začať rokovania s touto spoločnosťou, s cieľom uzavrieť dohodu o poskytovaní služieb vo vízovej oblasti v ČĽR, Indii, Kazachstane a na palestínskych územiach. KONZ v spolupráci s OBAR a ODVO vykonal prieskum trhu, ktorý ukázal, že je potrebné rozšíriť mandát na poskytovanie outsourcingových služieb aj na ďalšie štáty a mestá. Vedenie rezortu diplomacie prerokovalo a minister 22.12.2016 schválil návrh rozšírenia mandátu na vykonanie výberového konania. Na základe uvedených záverov boli pripravené podklady na vypísanie výberového konania, ktorého sa predpokladá uskutočniť v prvom štvrtroku 2017.

5.4. Rozšírenie možností zjednodušenia vízových procedúr pre občanov SR

Vstupom do EÚ bola kompetencia na uzavieranie dohôd o vízovej liberalizácii (dohody o odstránení vízovej povinnosti) odovzdaná Spoločenstvu, takže SR nie je oprávnená samostatne uzatvárať tento druh bilaterálnych zmlúv. Na úrovni EÚ boli v r. 2016 podpísané dohody o bezvízovom styku s Kiribati (23.6.2016), Tuvalu (1.7.2016), Marshallovými ostrovmi (27.6.2016), Peru (14.3.2016), Mikronéziou (19.9.2016) a Šalamúnovými ostrovmi (7.10.2016). Dohody sa predbežne vykonávajú odo dňa ich podpisu, takže od r. 2016 môžu občania SR cestovať do ďalších 6 štátov bez víz. Táto vízová liberalizácia slúži na účely turistiky a preto občanov SR pravidelne upozorňujeme, aby dôsledne sledovali dĺžku pobytu povoleného bez vízovej povinnosti. Celkovo občania SR môžu bez víz cestovať do viac ako 100 štátov sveta.

Vstupom SR do EÚ nebola ovplyvnená národná kompetencia na uzatváranie bilaterálnych dohôd s tretími štátmi o vízovej liberalizácii pre držiteľov diplomatických a služobných pasov. Uzavretie týchto dohôd je v gescii Ministerstva vnútra SR. V r. 2016 boli rozpracované dohody s 9 štátmi (Angola, Ekvádor, Jordánsko, India, Irán, Katar, Keňa, Kirgizsko a Omán).

5.5. Zmluvy o zastupovaní vo vízovom konaní

V zmysle schengenského vízového kódexu má každý členský štát postupne zabezpečiť vydávanie víz vo všetkých tretích krajinách. Vzhľadom na relatívne nízky počet ZÚ v tretích krajinách, SR uzatvára zmluvy s inými členskými štátmi Schengenu o zastupovaní vo vízovom konaní. V novembri 2016 nadobudla platnosť dohoda o vzájomnom zastupovaní vo vízovej oblasti s NSR, v súlade s ktorou Nemecko vydáva v mene SR schengenské víza v Abidjane (Pobrežie Slonoviny), Cotonou (Benin), Ouagadougou (Burkina Faso) a v Santo Domingo (Dominikánska republika). V r. 2016 boli súvislosti s otvorením ZÚ Bejrút zmenené dohody o zastupovaní s ČR a s Rakúskom, ktoré do júla 2016 zastupovali SR vo vízovej oblasti v Bejrúte.

V r. 2016 bolo uskutočnené dočasné zastupovanie v zmysle Dohody medzi rezortmi diplomacií SR a ČR o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misií a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní. SR zastupovala ČR v Londýne (25.8.-23.9.2016) z dôvodu sťahovania ZÚ ČR. ČR zastupovala SR v Minsku 21.-30.10.2016) z dôvodu sťahovania ZÚ Minsk a recipročne ČR zastupovala SR (21.-30.11.2016) z dôvodu meškania rekonštrukčných prác.

V r. 2016 začali rokovania s MR o zmene rozsahu zastupovania SR s tým, že MR bude zastupovať SR vo vízovej oblasti v Hočiminovom meste vo Vietnamskej socialistickej republike. So žiadosťou o uzavretie príslušnej dohody boli v priebehu minulého roka oslovené aj Francúzsko a Holandsko.

V súčasnosti SR zastupuje inú členskú krajinu Schengenu v Bielorusku (Portugalsko), na Cypre (ČR, Slovinsko, Maďarsko), ČLR (Litva), Južnej Kórei (Lotyšsko), Keni (ČR), Mexiku (Lotyšsko), Rumunsku (Lotyšsko a Slovinsko) a na Ukrajine (Slovinsko).

SR je zastupovaná v Afganistane, Albánsku, Alžírsku, Angole, Arménsku, Azerbajdžane, Bangladéši, Benine, Bolívii, Burkina Faso, Burundi, Čiernej Hore, ČLR (Chongqing), Dominikánskej Republike, Eritrei, Etiópii, na Filipínach, Ghane, Gruzínsku,

Guinei Bissau, Haiti, Indii (Bombaj), Iraku (Erbil), na Jamajke, Jordánsku, JAR (Kapské mesto), Kapverdách, Kazachstane, Kirgizsku, Kolumbii, Kongu (Brazzaville), Konžskej demokratickej republike, KĽDR, Maroku, Moldavsku, Mongolsku, Mozambiku, Nepále, Nigérii, Ománe, Ostrove Sv. Tomáša a Princov ostrov, Pakistane, Peru, Pobreží Slonoviny, RF (Jekaterinburg, Kaliningrad), Saudskej Arábii, Spojených arabských emirátoch, Srí Lanke, Sudáne, Tanzánii, Tunisku, Ugande, USA (Los Angeles), Východnom Timore, Zambii a v Zimbabwe.

5.6. Programy pracovných dovoleník – mobilita mladých

V súlade s podmienkami upravenými diplomatickými nótami, ktoré si zmluvné strany vymenili vo februári 2016, schválila vláda SR svojím uznesením č. 186 z 18.5.2016 Program pracovnej dovolenky pre účastníkov z Japonska na území SR. Cieľom programu je vzájomné uľahčenie nevyhnutných procedúr pre vstup a pobyt štátnych občanov SR, resp. Japonska na území druhého štátu. Ide o osoby vo veku od osemnásť do tridsať rokov, ktorých prvoradým úmyslom je stráviť dovolenku na území druhého štátu, pričom majú možnosť sa príležitostne zamestnať, aby mohli pokryť svoje cestovné náklady, môžu sa prihlásiť na krátkodobé jazykové kurzy a/alebo podobné kurzy na spoznávanie kultúry a bežného života druhého štátu.

5.7. Súčinnosť KONZ s inštitúciami SR a medzinárodnými organizáciami pri zabezpečovaní podujatí s účasťou vízových cudzincov

KONZ v r. 2016 poskytol súčinnosť pre účastníkov medzinárodných podujatiach organizovaných či už SR, alebo medzinárodnými organizáciami na území Slovenska. Išlo predovšetkým o 101. svetový kongres Esperanta v Nitre, medzinárodné podujatie organizované Nadáciou Pontis a školenie medzinárodných inšpektorov CTBT na území SR. Okrem toho bol KONZ nápomocný v prípade prijímania žiadostí o víza pre bieloruských účastníkov Web summitu v Lisabone vzhľadom na skutočnosť, že SR zastupuje Portugalsko vo vízovom konaní v Bielorusku.

KONZ v r. 2016 poskytoval súčinnosť pri zabezpečovaní víz v prospech zamestnancov štátnych orgánov SR, ktorí služobne vycestovali do krajín s vízovou povinnosťou pre občanov SR (zahraničné pracovné cesty a dočasné vyslania na ZÚ). KONZ vystavil v ich prospech spolu 176 verbálnych nót (z nich 126 pre zamestnancov MZVaEZ SR).

6. KONZULÁRNE PRÍJMY

Suma príjmov za poskytnuté konzulárne služby dosiahla v r. 2016 čiastku 3 298 777,50 eur. Z toho príjmy za víza dosiahli 1 576 163 eur (47,8 %) a za konzulárne agendy 1 722 614,50 eur (52,2 %). Pre porovnanie v r. 2015 boli sumárne príjmy 3 502 087 eur, príjmy z vízovej činnosti 1 994 227,50 eur a za vykonané konzulárne služby 1 507 859,50 eur. Na prepade celkových príjmov (v porovnaní s r. 2015) o viac ako 200 tis. eur sa podieľal výpadok príjmov za víza (takmer 420 tis. eur). Príjmy za konzulárne služby naopak v porovnaní s r. 2015 narástli (približne o 215 tis. eur). Klesajúca tendencia príjmov za víza sa prejavuje od r. 2014 predovšetkým v súvislosti s poklesom záujmu o víza občanov RF a Ukrajiny.

Za víza udelené v rámci zastupovania iných štátov Schengenu vo vízovom konaní boli vybrané vízové poplatky vo výške 28 365 eur. Z celkových vízových príjmov ide o 1,8 % podiel (3 % v r. 2015).

7. ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV UPRAVUJÚCICH PÔSOBNOSŤ KONZULÁRNEJ SLUŽBY

Vo februári 2016 nadobudli platnosť tri konzulárne smernice, upravujúce oblasť konzulárnej pomoci a ochrany, finančnej pomoci a agendy cestovných dokladov. Smernica o finančnej pomoci obsahuje nové prvky, predovšetkým zavedenie mechanizmu nenávratného finančného príspevku. Smernica o cestovných dokladoch reaguje na zmeny, ktoré v ostatných rokoch vyplynuli z noviel zákona o cestovných dokladoch.

8. SK PRES A ČINNOSŤ V PRACOVNÝCH SKUPINÁCH RADY EÚ, KONZULÁRNE KONZULTÁCIE

8.1. Činnosť v pracovných skupinách Rady EÚ počas SK PRES

R KONZ počas SK PRES predsedal pracovnej skupine Rady EÚ pre konzulárne záležitosti v Bruseli (PS COCON), neformálnym pracovným stretnutiam Core Team a konzulárnym dialógom. Pracovné stretnutia PS COCON sa sústredili na konzulárnu spoluprácu členských krajín EÚ, ochranu práv maloletých v tretích krajinách a konzulárny krízový manažment. Počas SK PRES sa uskutočnili dve neformálne pracovné stretnutia Core Team v nadväznosti na zasadnutia PS COCON a dva konzulárne dialógy: EÚ – Kanada (formou videokonferencie) a EÚ – USA (delegácia USA navštívila Bratislavu). V rámci sprievodných akcií pracovnej skupiny sa uskutočnili dve sprievodné podujatia: Prezentácia projektu EURACARE Flight & Shelter v Bruseli, ktorý je zameraný na evakuáciu občanov EÚ z krízových oblastí (súčasťou projektu je Letecký útvar MV SR a Asociácia samaritánov SR) a medzinárodná konferencia k ochrane práv maloletých v Bratislave v spolupráci s CIPC.

Vedúci oddelenia víz a dokladov konzulárneho odboru (VÍZA) vykonával funkciu podpredsedu pracovnej skupiny Rady EÚ pre víza (PS VISA). Počas SK PRES bola schválená zmena schengenského vízového kódexu zavádzajúca suspenzný mechanizmus v prípade potreby dočasného znovuzavedenia vízovej povinnosti vo vzťahu k tretiemu štátu. Schválenie suspenzného mechanizmu predstavovalo odstránenie zásadnej prekážky v snahách EÚ odstrániť vízovú povinnosť vo vzťahu ku Gruzínsku a Ukrajine. Počas SK PRES bol zmrazený proces revízie schengenského vízového kódexu. Dôvodom tohto vývoja bolo, že členské krajiny EÚ vrátane SR odmietli koncept tzv. „humanitárnych víz“, presadzovaný Európskym parlamentom (EP). Vzhľadom na skutočnosť, že pre EP predstavoval koncept tzv. „humanitárnych víz“ prioritu, nebolo možné dosiahnuť v tejto oblasti dohodu a pokračovanie v revízii vízového kódexu stratilo zmysel. Počas SK PRES bol tiež dosiahnutý zásadný pokrok na umožnenie pasívneho sprístupnenia systému NVIS pre Rumunsko a Bulharsko.

8.2. Konzulárne konzultácie s partnerskými konzulárnymi službami

V r. 2016 sa uskutočnili konzulárne konzultácie s Kazachstanom (18.2.2016), s Bieloruskom (23.6.2016) a konzulárne konzultácie vo formáte V4 v Prahe. Konzultácie

s Kazachstanom potvrdili vysokú úroveň bilaterálnych vzťahov medzi SR a Kazachstanom, ktoré sú bezproblémové s poukázaním na rastúcu hospodársku spoluprácu medzi oboma krajinami, rozvíjajúce sa vzťahy medzi jednotlivými národnými parlamentmi, ako aj medzi obidvomi MZV a spoluprácu so ZÚ Astana. Obe strany zhodne potvrdili, že v rámci konzulárnej oblasti sú vzťahy medzi krajinami bez akýchkoľvek nevyriešených prípadov. Predmetom diskusií s bieloruskou delegáciou bola výmena informácií týkajúcich sa činnosti konzulárnych úradov oboch štátov, ich aktuálnej vízovej politiky, ako aj ostatné otázky spoločného záujmu v konzulárnej oblasti. Obe strany sa zhodli, že medzi SR a Bieloruskom v konzulárnej oblasti nie sú otvorené otázky. V Prahe sa vo formáte V4 uskutočnili pravidelné konzultácie, ktoré taktiež potvrdili vynikajúcu úroveň konzulárnych vzťahov medzi štátmi V4. Počas zasadnutia prítomní informovali o aktuálnom stave transpozície Smernice Rady (EÚ) 2015/637, o aktuálnych konzulárnych štatistikách, štruktúre konzulárnych odborov, ako aj o tzv. konzulárnych rapid teamoch, ktoré sú nasadené na riešenie krízových konzulárnych situácií v zahraničí. Nasledovné konzulárne konzultácie V4 sa uskutočnia vo Varšave.

9. HKÚ AKO NÁSTROJ ZLEPŠOVANIA DOSTUPNOSTI KONZULÁRNEJ POMOCI

K 31.12.2016 bolo zriadených 199 KÚ vedených HKÚ (z toho 20 je momentálne neobsadených), pôsobiacich na území 108 štátov. Z toho 18 KÚ v 17 štátoch Afriky, 5 KÚ v 2 štátoch Austrálie a Nového Zélandu, 44 KÚ v 28 štátoch Ázie, 90 KÚ v 37 štátoch Európy, 24 KÚ v 22 štátoch Latinskej Ameriky a 18 KÚ v Kanade a USA. V súlade s koncepciou budovania siete HKÚ do roku 2020 bolo v r. 2016 zriadených 7 KÚ vedených HKÚ. Tri novootvorené KÚ (Bydhošť, Glasgow a Managua) a 4 znovuotvorené KÚ (Mons, Grenoble, Zaragoza, Mariupol'). Činnosť ukončili 4 KÚ vedené HKÚ v Lyone, Luxemburgu, Grazi a Donecku. Ku koncu r. 2016 bolo v štádiu rozpracovania ďalších 38 KÚ vedených HKÚ.

Existencia siete KÚ vedených HKÚ SR vytvára vhodné podmienky na zvyšovanie dostupnosti konzulárnej pomoci a vybraných konzulárnych služieb pre občanov SR v regiónoch sveta, v ktorých má SR nízky počet ZÚ, alebo kde žiadne ZÚ nie sú zriadené. ZÚ poverili vydávaním agendy NCD celkovo 42 KÚ vedených HKÚ. Na africkom kontinente majú túto právomoc 2 KÚ, v Austrálii a Novom Zélande 3 KÚ, v Ázii 4 KÚ, v Európe 22 KÚ, v Latinskej Amerike 6 KÚ a v Severnej Amerike 5 KÚ.

ZÁVER

Vysoká mobilita občanov SR sa úmerne premieta do zvyšujúcich sa nárokov na činnosť konzulárnej služby. Občania SR cestujúci do zahraničia sa často dostanú do situácií, ktoré nedokážu prekonať bez pomoci ZÚ. V týchto prípadoch je úlohou konzulárnych orgánov zabezpečiť také opatrenia, ktoré vyriešia, alebo zabránia eskalácii vzniknutého nepriaznivého stavu. V zložitých situáciách, keď sú ohrozené životy našich občanov, ich zdravie, bezpečnosť, či sú porušené ich práva, využíva konzulárna služba mechanizmus krízového manažmentu. Aj s prihliadnutím na teroristické útoky, vývoj bezpečnostnej situácie vo svete a prírodné katastrofy počet prípadov konzulárnej pomoci dosiahol v r. 2016 vysoké hodnoty. Konzulárne orgány poskytovali v priebehu roka pomoc občanom SR v 4 073 prípadoch núdze.

Konzulárna služba SR zabezpečuje v prospech občanov SR v zahraničí a tiež cudzincov široké spektrum konzulárnych služieb, ktoré v podmienkach SR poskytujú rôzne úrady a inštitúcie. V roku 2016 bol evidentný ďalší nárast záujmu žiadateľov o konzulárne služby, čo potvrdzuje dlhoročný trend nárastu v tejto oblasti. Celkovo 72 ZÚ poverených výkonom konzulárnych funkcií zabezpečovalo 177 548 konzulárnych úkonov rôzneho druhu, pričom najvýraznejší vzostup zaznamenal dopyt po overovaní dokumentov, zápise matričných udalostí, zabezpečení osobných dokladov. Výrazne narástol aj počet žiadateľov, ktorí sa na ZÚ obrátili so svojimi otázkami prostredníctvom e-mailu. V prospech občanov tretích štátov, ktorí pri cestách do SR, resp. do štátov Schengenu potrebujú vízum, bolo vystavených 63 663 víz.

V priebehu roka 2016 začali zastupiteľské úrady postupne využívať elektronické moduly konzulárnych služieb. Predstavuje to významný krok k modernizácii konzulárnej služby. V krátkom čase bude nevyhnutné vytvoriť technické a organizačné podmienky na to, aby využívanie elektronických služieb bolo možné aj na zostávajúcich 10 ZÚ, ktoré doposiaľ nemajú príslušné moduly sprístupnené. Elektronické konzulárne služby, aj napriek tomu, že tvoria len doplnkový druh služieb, predstavujú pre ich používateľov výrazné zlepšenie dostupnosti a tiež zrýchlenie služieb ponúkaných konzulárnymi pracoviskami. Bude nevyhnutné pozorne sledovať, akým spôsobom sú služby využívané a prijímať opatrenia na ich čo najširšie rozšírenie do konzulárnej praxe. V nadväznosti na zavádzanie informatizácie bude treba adekvátne riešiť aj dopady na personálne obsadenie tých ZÚ, na ktorých budú elektronicky zabezpečované konzulárne služby predstavovať výraznejší podiel.

**ILUSTRATÍVNE POROVNANIE VÝSLEDKOV KONZULÁRNEJ ČINNOSTI
ZABEZPEČOVANEJ V ROKOCH 2013 – 2016**

DRUH KONZULÁRNEJ SLUŽBY / ČINNOSTI	Rok			
	2013	2014	2015	2016
- konzulárna pomoc v núdzi občanom SR	3 091	3 460	4 079	4 073
- overenie vykonané na zastupiteľských úradoch v zahraničí (vrátane prekladov)	33 637	38 033	43 669	47 875
- overenie zabezpečené legalizačným pracoviskom MZVaEZ SR	4 287 (z toho 679 apostilov)	4 319 (z toho 726 apostilov)	4 359 (z toho 745 apostilov)	4 118 (z toho 885 apostilov)
- vybavenie žiadostí o vystavenie cestovných pasov	10 733	13 556	14 430	14 695
- vystavenie diplomatických a služobných pasov	649 + 528	642 + 396	558 + 270	685 + 478
- vyžiadané občianske preukazy	627	978	1 332	1 081
- vyžiadané vodičské preukazy	544	545	615	618
- zápis matričných udalostí a žiadosti o matričné doklady	7 690	8 122	8 087	8 324
- osvedčenie/potvrdenie o štátnom občianstve SR	1 999	2 226	2 387	2 368
- žiadosť o udelenie štátneho občianstva SR	36	23	71	76
- prepustenie zo štátneho zväzku SR	218	194	65	140
- výpis z registra trestov	794	1 005	950	848
- sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov	68	84	49	67
- asistencia rôzneho charakteru v súvislosti s úmrtím slovenských občanov v zahraničí,	690	755	770	803
- vystavenie náhradných cestovných dokladov pre slovenských občanov,	3 950	4 326	5 324	5 039
- uzavretie manželstva na zastupiteľskom úrade	35	40	32	28
- odpovede na e-mailové žiadosti o poskytnutie informácií	59 448	58 935	77 653	86 232
Celkový počet vybraných konzul. úkonov	129 024	137 639	164 700	177 548
Žiadosti o víza	132 898	106 417	77 921	64 958
Žiadosti o víza v rámci zastupovania iných štátov	821	1 259	1 706	1 175
Príjmy za vízové poplatky	3 464 902,00	2 652 801,00	1 994 227,50	1 576 163,00
Príjmy za konzulárne poplatky	1 108 154,00	1 291 187,00	1 507 859,50	1 722 614,50
Celkové príjmy	4 573 056,00	3 943 989,00	3 502 087,00	3 298 777,50